ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ

BİRİNCİ ÜNİTE

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

I. Dünya Savaşı (1914-1918)

Sebepleri

Sebepleri:

a-Almanya'nın siyasi birliğini tamamlayarak, sömürgecilikte İngiltere'ye rakip olması

b -Fransa ve Almanya arasındaki Alsas-Loren bölgesi meselesi(Fransa'nın Sedan Savaşı'nda kaybettiği bu bölgeyi geri almak istemesi)

c-Balkanlarda Avusturya-Macaristan Rusya rekabeti

d-İtalya'nın Akdeniz'de hakimiyet kurma isteği

e-Çıkar çatışmalarının bloklaşmaya(Üçlü İtilaf 1907,Üçlü İttifak 1882)ve silahlanmaya yol açması

f-Osmanlı Devleti'ni paylaşma isteği

g-Avusturya-Macaristan veliahdının bir Sırplı tarafından öldürülmesi

Savaşın Başlaması ve Gelişmeler

28 Haziran 1914'te Saraybosna' da Avusturya-Macaristan veliahdının bir Sırplı tarafından öldürülmesi üzerine Avusturya Sırbistan'a savaş ilanı etti. Rusya'nın da Sırbistan'ın yanında yer alması ile karşılıklı savaş ilanları I. Dünya Savaşı'nı başlattı. Savaş başladıktan sonra tarafsızlığını ilan eden İtalya 1915 yılında İtilaf Devletleri'ne katıldı. Uzak Doğuda Japonya Alman sömürgelerini ele geçirdi. Komünist ihtilali sebebiyle Rusya savaştan çekilmek zorunda kaldı (1917).

Bu olaydan sonra savaş İtilaf Devletleri'nin lehine dönmüştür. Almanların Batı cephesi çöktü. Diğer cephelerde de alınan başarısızlıklarla İttifak Devletleri birer birer savaşı terk etmek zorunda kaldılar.

I. Dünya Savaşı (1914-1918)

Sonuçları

I. Dünya Savaşı, 1815 Viyana Kongresi ile kurulan ancak bazı değişikliklere uğrayarak 1914'e kadar gelen Avrupa siyasi haritasının değişmesine ve güçler dengesinin yıkılmasına sebep oldu. Rusya, Osmanlı Devleti, Almanya ve Avusturya-Macaristan İmparatorlukları yıkılarak yerlerine yeni devletler kuruldu. Avrupa'da İtilaf Devletleri lehine yeni bir siyasi harita ve güçler dengesi oluştu. Yıkılan imparatorluklardan doğan siyasi boşluğu, başta İngiltere olmak üzere Fransa, İtalya ve Japonya gibi devletler doldurmaya çalıştı.

I. Dünya Savaşı sonunda dünyanın bir daha böyle büyük felaketlerle karşılaşmaması için Milletler Cemiyeti kuruldu. Sömürgecilik, isim değiştirerek "manda yönetimi" adıyla daha da yaygınlaştı. Sömürge rekabeti Uzak Doğu'dan Orta Doğu'ya kaydı. Dünyada "milliyetçilik" düşüncesi güç kazandı, yeni millî devletler, yeni rejimler ortaya çıktı. Savaş sonrasında sınırların çiziminde etnik yapıya dikkat edilmemesi azınlıklar sorununu ortaya çıkardı. Savaşa katılan yaklaşık 65 milyon civarındaki askerin 9,2 milyonu öldü.

SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ (SSCB), ORTA ASYA'DAKİ TÜRK DEVLET VE TOPLULUKLARI

1. Çarlık Rusyası'nın Yıkılışı ve Bolşevik İhtilali

2-Rusların Orta Asya'yı İstilası

3-SSCB Yönetimindeki Türk Topluluklarının Durumu

SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ (SSCB), ORTA ASYA'DAKİ TÜRK DEVLET VE TOPLULUKLARI

1. Çarlık Rusyası'nın Yıkılışı ve Bolşevik İhtilali

Hayat şartlarının daha da ağırlaşması, yolsuzluk ve vurgunlar toplumun her kesiminden insanları çarlık yönetimini devirmeye yöneltti. Petersburg'da kadın işçilerin başlattığı grev kısa sürede yayıldı. Bu hareketi dağıtmakla görevli askerlerin de katılmasıyla bir devrime dönüştü. Zor durumda kalan Çar II. Nikola tahttan çekildiğini açıkladı. Duma (meclis) üyeleri tarafından kurulan geçici hükümet yetkiyi devraldı. Geçici hükümeti deviren Bolşevikler Lenin yönetiminde hükümeti ele geçirdiler. **(Ekim 1917**)Almanların büyük toprak talepleri karşısında çoğunluk savaşa devam etmeyi önerirken Lenin zaman kazanmak amacıyla 3 Mart 1918'de **Brest-Litovsk** antlaşmasını imzaladı. Dış güçlerin desteklediği Çar yanlısı Beyaz Ordu yeni yönetime karşı saldırıya geçti. Üç yıl süren bu iç savaş Bolşeviklerin zaferi ile sonuçlandı.

www.tariheglencesi.com

SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ (SSCB), ORTA ASYA'DAKİ TÜRK DEVLET VE TOPLULUKLARI

2-Rusların Orta Asya'yı İstilası

Ruslar, **Altınorda Devleti**'nin yıkılmasından sonra ortaya çıkan hanlıkları birer ikişer ele geçirerek Orta Asya'yı ele geçirmişlerdir. XX. yüzyılın hemen başında Çarlık yönetiminin baskıcı idaresi Türklerden başka Rus olmayan diğer milletleri de harekete geçirmiş ve 1905 İhtilali çıkmıştır. İhtilalden sonra Türkler millî kültürlerini geliştirme imkânı buldular. Bu sırada **Yusuf Akçura ve İsmail Gaspıralı'nın** çalışmalarının da etkisiyle 15 Ağustos 1905'te **"Rusya Müslümanları I. Kongresi"** gayrı resmî olarak toplandı.

www.tarihegiencesi.com

SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ (SSCB), ORTA ASYA'DAKİ TÜRK DEVLET VE TOPLULUKLARI

3-SSCB Yönetimindeki Türk Topluluklarının Durumu

Geçici hükümeti deviren Bolşevik yönetimi, Orta Doğu, Güney Kafkasya, İran yöresinde etkili güç olan İngilizlerin desteklediği Türklerin ve diğer milletlerin giriştiği bağımsızlık hareketlerine engel olmak için onlara kendi kaderlerini tayin etme hakkı tanıdı. Bu karar Sovyet Rusya'nın o günkü şartlarda zaman kazanmak için uyguladığı bir oyalama politikasıydı. Bağımsızlığını ilan Türk bölgelerinde kısa bir süre sonra Bolşevik yönetimleri oluşturuldu. Bu olay üzerine Basmacı hareketi eden bağımsızlık mücadelesi başladı. Enver Paşa'nın liderliğe geçmesinden sonra canlana hareket onun ölümüyle zayıflamıştır. Bundan sonra Rusya, Türk bölgelerinde asimilasyon politikası izlemiştir.

www.tarihcelencesi.com

Ortadoğu'da Manda Yönetimleri

İngiltere

Suudi Arabistan

Dünya Savaşı sırasında yanında yer alan yerel liderlere İngiltere'nin bağımsızlık vaadi üzerine Hicaz Emiri Şerif Hüseyin kendini "Arap Ülkeleri Kralı" ilan etti. Ancak İtilaf devletleri onu sadece Hicaz Kralı olarak tanıdı. Şerif Hüseyin, oğullarını Irak ve Ürdün'e kral tayin etti ve 5 Mart 1924'te halifeliğini ilan ederek bölgedeki konumunu güçlendirdi. Başlangıçtan beri bölge liderliği konusunda rekabet eden Necd Emiri Abdülaziz İbni Suud, Şerif Hüseyin'e savaş açtı. Galip gelen İbni Suud kendini Hicaz ve Necd Kralı ilan etti. İngiltere'nin 1927'de tanıdığı bu krallık 1932'de "Suudi Arabistan Krallığı" adını aldı. **Suudi Krallığı'nın 1936'da Amerikan şirketi Aramco'ya petrol ayrıcalığı vermesiyle ABD bölgeye girmiş oldu.**

Irak

İngiltere sömürge yollarını Akdeniz'den Basra Körfezi'ne kadar birleştiren Irak topraklarına tam olarak egemen olmak istiyordu. İngiltere, 1921'de Hicaz Kralı Şerif Hüseyin'in oğlu Faysal'ı Irak krallığına getirdi. 30 Haziran 1930'da yapılan antlaşma ile Irak, bağımsızlığını kazandı.

Ürdün

Sınırları ve yönetim biçimi İngiltere'nin isteğine göre Milletler Cemiyetinin kararıyla belirlenen Ürdün 1922'de İngiltere'nin mandası olarak kuruldu. Başına Hicaz Kralı Şerif Hüseyin'in oğlu Abdullah'ın getirildiği manda yönetimi doğrudan Filistin'deki İngiliz komiserine bağlıydı. Ürdün, bağımsızlığına 1946'da kavuştu,.

www.tarihegelencesi.com

Ortadoğu'da Manda Yönetimleri

İngiltere

Mısır

1882'de Mısır'ı işgal eden İngiltere, Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesiyle de 1914'te topraklarına kattığını açıklamıştı. Mısır milliyetçilerinin çıkardığı ayaklanmalar sonunda İngiltere, 1922'de Mısır'ın bağımsızlığını tanımak zorunda kaldı. Ancak İngiltere, Süveyş Kanalı ve Mısır'daki yabancıların haklarını korumayı üzerine aldı.

Filistin

San Remo Konferansı'nda İngiliz mandasına bırakılan yerlerden biri de Filistin'di. İngiltere'nin Filistin'de "Yahudi yurdu" kurma çalışmaları, Wilson Prensipleri'ne uygun olarak ABD tarafından desteklendi.

www.tariheglencesi.com

Ortadoğu’da Manda Yönetimleri

Fransa

Suriye'nin çeşitli bölgelerinden temsilcilerin oluşturduğu **Suriye Ulusal Kongresi**, Mart 1920'de merkezi Şam olmak üzere Lübnan ve Filistin topraklarını da içine alan Suriye Krallığı'nı kurdu. Başına **Kral Faysal**'ın getirildiği bu devlet, **San Remo Konferansı**'nda tanınmadı. İngiltere'ye, Lübnan ve Suriye ise Fransa mandası altına verildi Suriye'yi işgal eden Fransa, Kral Faysal'ı tahttan indirerek bölgeyi sıkı askerî denetimi altına aldı **Lübnan**'ı, topraklarını iki kat artırarak Suriye'den ayırdı. Fransa'nın Suriye'yi eyaletlere ayırarak federal bir düzen kurması, Arapların tepkisini daha da artırdı

Anadolu'da işgal ettiği yerlerde Türk kuvvetlerine karşı direnemeyen Fransa, **Ankara Antlaşması**'yla Güney Doğu Anadolu'yu boşaltarak bütün dikkatini Suriye'ye yöneltti. Kuvvet yoluyla buralarda tutunamayacağını anlayınca **1926'da Lübnan'a, 1930'da da Suriye'ye bağımsızlıklarını verdi.**

www.tariheglencesi.com

Hakimiyet Teorileri

Kara Hâkimiyet Teorisi

Halford J.Mackinder
(Helfırd Cey Mekındır)

“Karalara hâkim olan dünyaya hâkim olur.”

Mackinder bu teorisinde denizlere egemen olma çağının artık önemini kaybettiğini, yeni uluslararası sistem içerisinde dünya egemenliğini kara güçlerinin sağlayacağını savundu. Bir devlet için coğrafi açıdan en uygun yerin merkez bölgesi olduğunu düşünen Mackinder, kara gücünün ortaya çıktığı merkezi ise Avrasya’nın iç bölgesi olarak gördü.

Deniz Hâkimiyet Teorisi

Alfred Thayer Mahan
(Alfırıd Deyır Mehın)

“Dünya egemenliğinin anahtarı deniz yollarının kontrolündedir.

’’Amerikalı Amiral Alfred Thayer Mahan (1840-1914), bir devletin büyüklüğünün kıyılarının uzunluğu ve limanlarının özelliğiyle ölçülebileceğini dolayısıyla uluslararası ilişkilerin düzenlenmesinde ve dünya politikasının kontrolünde hâkim unsurun deniz egemenliği olduğunu ortaya koydu. Mahan, ulusal yayılmanın denizlere yönelmesi gerektiğini, deniz egemenliğinin ABD’yi dünya egemenliğine götüreceğini söylüyordu.

Hava Hâkimiyet Teorisi

Harry A. Sachaklian
(Hery Saçaklian)

“Havaya hükmeden bir millet tüm dünyaya hâkim olur.’’

Teori, hava gücünün deniz gücünden üstün, onları kuşatan ayrıca bu iki gücün etkisinde olduğu kadar onları etkisi altına alan bir güç olduğu esasına dayanır. Teorinin temel felsefesini ‘‘Havaya hükmeden bir millet, tüm dünyaya hükmeder. Bu sebeple havacılıkta üstün olmak gerekir.’’ düşüncesi oluşturur.

Uzakdoğuda Yeni Bir Güç: Japonya

JAPONYA'NIN UZAK DOĞU'DA YENİ BİR GÜÇ OLMASI

1867'de genç yaşta tahta geçen İmparator Mutsuhito'nun aydınların Batı tarzı yenilikler yapılması fikirlerine destek vermesiyle Japonya'da **"Meiji Restorasyonu"** denilen reform süreci başlamış oldu.1868'de feodal düzen yıkılarak Batı tarzı hükümet kuruldu. Hukuk sisteminde reform yapılarak Prusya-Alman modeline dayalı yeni bir anayasa oluşturuldu. Çok değişik alanlarda yenilikler yapıldı. 1868-1912 yıllarını kapsayan Meiji Devri, dünya tarihinde en dikkate değer dönemlerden biri oldu. Batı'da başarılması asırlara dayanan teknolojik, ekonomik ve sosyal gelişmeler, İmparator Meiji'nin idaresi altında kısa sürede gerçekleştirildi.

www.tariheglencesiz.com

Japon Yayılmacılığı ve Asya'nın Değişen Yüzü

Japonya, Avrupa'nın sömürgesi olmaktan kendisini kurtarmanın yolunu, Avrupalılara karşı tepki ve düşmanlık göstermek yerine Avrupa'nın ileri tekniğini ve metodunu benimsemekte buldu. Bu konuda başarılı olmak için eğitim öğretimde ve ekonomide gelişmiş konuma gelmek gerektiğini anlayan Japonya, çağdaşlaşma ile sanayileşmenin çok yakın ilişkide olduğunu da gördü. Japonya gerçekleştirdiği hızlı gelişmelerin sonucu olarak yayılmacı politikalar oluşturmaya başladı. Japon ekonomisi için lazım olan temel maddeler, Japon ana vatanında yoktu. Japonya'nın 1875 sonrası Kore'ye dair emelleri 1894'te Japonya ile Çin'i karşı karşıya getirdi. Japonya, Çin'i yenilgiye uğrattı

© 2020

Uzakdoğuda Yeni Bir Güç: Japonya

Japon Yayılmacılığı ve Asya'nın Değişen Yüzü

Yapılan Şimonoseki Antlaşması'na göre Çin tazminat verecek, Formosa-Pescadores (Formaza Peskadore) takımadalarını ve Port Arthur (Port Artur) Limanı'nı Japonya'ya bırakacaktı. Çin Kore'nin bağımsızlığını tanıyacaktı. Japonya, Avrupalı devletlerin araya girmesiyle bazı kazanımlarından vazgeçti. Bölgede Rusya'nın yayılması üzerine Japonya; 1904'te donanmasını Port Arthur Limanı'na, kara ordusunu Kore'ye sevk ederek Rusya ile savaşa girdi.Savaştan galip çıkan Japonya, 1875'te Kuril adalarına karşılık olarak Rusya'ya terk ettiği Güney Sakhalin'i geri aldı. Formosa ile Kore'yi ele geçirdi ve Mançurya'da özel çıkarlar elde etti. Bu zaferle kuvvetler dengesinin muhafazası oyununa yeni bir oyuncu katıldı. Bir Asya devleti olan Japonya kısa sürede bir Avrupa devletini yenebilecek duruma geldi. Bu durum bütün Asya devletlerinde millî hareketlerde etkili oldu.

1929 Dünya Ekonomik Bunalımı

Ortaya Çıkışı

1929'da başlayan (etkilerini ancak 1930 yılının sonlarında tam anlamıyla hissettiren) ve 1930'lu yıllar boyunca devam eden ekonomik buhrana verilen isimdir. Buhran, Kuzey Amerika ve Avrupa'yı merkez almasına rağmen, dünyanın geri kalanında da (**özellikle de sanayileşmiş ülkelerde**) yıkıcı etkiler yaratmıştır. Büyük Bunalım en çok sanayileşmiş şehirleri vurmuş, bu kentlerde bir işsizler ve evsizler ordusu yaratmıştır. Bunalımdan etkilenen birçok ülkede inşaat faaliyetleri durmuş; tarım ürünü fiyatlarındaki **%40-60'lık** düşüş, çiftçileri ve kırsal bölge nüfusunu kötü etkilemiştir. Talebin beklenmedik düzeyde düşmesi nedeniyle madencilik alanı buhranın en fazla etkilendiği sektörlerden biri olmuştur. **Büyük Bunalım** farklı ülkelerde farklı tarihlerde sona ermiştir.

Sebepleri

Sebeplerini şöyle sıralayabiliriz: Birincisi; Amerika'daki şirketlerin mali güçleriydi. 1870li yıllarda Amerika'da irili ufaklı pek çok şirket varken I. Dünya Savaşı'nın getirdiği zorluklar karşısında küçük şirketler birleşmek zorunda kalmış ve savaş sonrasında tekeller oluşturmuşlardır. **Öyle ki** 1929 yılına gelindiğinde Amerikan ekonomisinin %50'si üzerinde söz sahibi olan holding sayısı 200 kadardı. Bu da tek bir holdingin bile iflasının ekonomiyi sarsmaya yeteceğini gösteriyordu.

İkinci bir sebep de bankaların kötü yapılanmış olmasıydı. Bankaların sermaye esaslarını, rezerv ve kredi oranlarını belirleyen yasalar yoktu.

Üçüncü bir sebebin de, başkan Hoover yönetiminin ekonomi alanındaki tecrübesizliği olduğu söylenebilir.

Vurgulanması gereken son sebep ise; başta da belirtildiği gibi Amerika'nın dünya üzerindeki net kreditör olmasıydı. Amerika hesapsızca vermiş olduğu kredileri geri alamadı.

22.05.2020

www.tariheglencesi.com

1929 Dünya Ekonomik Bunalımı

Sonuçları

Kriz en çok sanayileşmiş şehirleri vurmuş, bu kentlerde "işsizler ve evsizler ordusu" oluşturmuştur. Bunalımda etkilenen birçok ülkede inşaat faaliyetleri durmuş; tarım ürünü fiyatlarındaki % 40-60'lık düşüş, çiftçileri ve kırsal bölge nüfusunu kötü etkilemiştir. Talebin beklenmedik düzeyde düşmesi nedeniyle madencilik alanı krizin en fazla etkilendiği sektörlerden biri olmuştur. Ekonomik kriz dünyada 50 milyon insanın işsiz kalmasına, yeryüzündeki toplam üretimin % 42 oranında ve dünya ticaretinin de % 65 oranında azalmasına sebep olmuştur. 1929 yılına kadar dünyada oluşan diğer krizlere bakıldığında dünya ticaretinin en fazla % 7 oranında düştüğü düşünülürse 1929 bunalımının ne derece etkili olduğu görülebilir. Ekonomik kriz farklı ülkelerde değişik tarihlerde sona ermiştir.

Türkiye'ye Etkileri

Türk Hükümeti mümkün olduğu kadar bütün ülkelerle **kliring ve takas anlaşması** yapmaya çaba harcadı ve Türkiye ile ticaret ve ödeme anlaşması yapan ülkelerden, ithalata öncelik tanıdı. Ayrıca ihraç mallarının standardizasyonuna önem verilerek ,ihracat bu yönden de teşvik edildi. Yerli malı kullanmak teşvik edildi. Yerli malları haftası ilan edildi.

Almanya'daki Hiper Enflasyonun Siyasi ve Sosyal Sonuçları

Sonuçları

Versay sonrası Almanya'da iç siyasi çekişmeler ve ekonominin bozulması, durumu içinden çıkılmaz bir hâle soktu. Almanya'da Bolşeviklerin kışkırtmaları sonucu Alman sosyal demokratları ile mevcut iktidar yanlıları arasında çatışmalar yaşandı. 1919'da isyana dönüşen çatışmaları 1920'de darbe girişimi takip etti. Siyasi istikrarsızlık ve kaos öncesinde Versay Antlaşması'ndan doğan tamirat borçlarının ödenmeye başlanması mevcut ekonomik durumu daha da kötüleştirdi. Bu durum hiper (yüksek) enflasyona neden oldu. Yüksek enflasyonun getirdiği ağır koşullar, Almanya'nın iç düzenindeki bunalımı daha da artırdı. Ülke çapında grevler yapıldı. Aç kalan insanlar yağmacılığa başladı. Almanya'nın alım gücü ve üretim kapasitesi azaldı. Ruhr (Rur) bölgesinin Fransa tarafından işgalinin ardından Fransızlardan emir almak istemeyen Alman demir yolu işçilerinin başlattığı grev ve direnme diğer alanlarda da baş gösterdi. Almanya'da Hitler'in Nazi Partisi güçlenirken komünist devrimci siyasal hareketler hız kazandı. Toplumda derin ayrışmalar oldu ve Alman demokrasisi kesintiye uğradı. Devlete olan güven azaldı, Alman ırkçılığı güçlendi ve diğer milletlere karşı bir tepki doğdu.

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKI DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SOSYOKÜLTÜREL OLAYLAR VE BİLİMSEL GELİŞMELER

Dönemi Yansıtan Üç İsim ve Eserleri

İspanya'nın Malaga şehrinde doğan Picasso, 20. yüzyılın en önemli ressam ve heykeltıraşlarındandır. İlk hocası, ressam olan babasıdır. Guinnes (Gines) Rekorlar Kitabı'na giren Picasso, yüz bin baskı resim, otuz dört bin kitap resmi, üç yüz heykel ortaya koyarak bu alanda en üretken sanatçı olmuştur. Kübizm akımının kurucularındandır. En tanınmış eseri **Guernica'**dır.

1930'lu yıllarda işçilerin yaşamına dair doğalcı romanlarla ünlenen Steinbeck'in en önemli romanı "Gazap Üzümleri"dir. 1962'de Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan yazarın birçok eseri beyaz perdeye uyarlanmıştır.

Albert Einstein (Albırt Aynştayn) Almanya asıllı ABD'li bilim insanıdır. Fizik alanında ortaya koyduğu kuramlar ile bilim tarihini değiştiren Einstein, insanlık tarihinin gördüğü en önemli bilim insanlarındandır. Skolastik ve disiplinli eğitimin dışında, okuduğu popüler bilim kitapları kendisine farklı bakış açıları kazandırmıştır. Newton (Nivtın) Fiziği'ne alternatif olarak geliştirdiği Görelilik Kuramı (İzafiyet Teorisi) ile bilim ve felsefenin farklı yorumlanmasını sağlamıştır. Einstein; Işık Salınımı ve Soğurumu, Özgül Isı, Işınımın Planck Kuramı gibi diğer bazı kuramları da ortaya koymuştur.

GUERNICA

1937 yılında Alman Hava Kuvvetlerinin İspanya'nın Guernica kasabasını bombalamasını anlatan resimdir. Resimdeki insan ve hayvan figürlerindeki acı ve hüzün savaşa duyulan nefreti anlatmaktadır. Resmi gören Alman Generalin "Bu resmi siz mi yaptınız?" sorusuna Picasso; "Hayır, siz yaptınız." cevabını vermiştir.

Bilimsel ve Teknolojik Gelişmelerin Askerî Alana, Mimariye ve Sağlık Alanına Etkisi

Askerî Alanda Yaşanan Gelişmeler

Birinci Dünya Savaşı'nda hava silahlarının öneminin ortaya çıkması, savaş sonrası yıllarda bu konuyla ilgili çalışmaların hızlandırılmasını sağladı. Sözgelişi avcı uçakları; çok sayıda ağır makineli tüfek ve topla yüklü, pilot mahalli, zırhlı, delinmez yakıt tankları olan tek yüzeyli uçaklara dönüştü. Bombardıman uçakları; iki motorlu, daha kısa menzilli orta uçaklar olmaktan çıkıp dört motorlu, ağır bomba yükü taşıyacak güçte, harekât yarıçapı 2 bin mili aşan, son derece pahalı uçak tiplerine dönüştü. 1922 sonrası savaş gemileri öncekilerden çok daha hızlı, zırh yönünden daha iyi ve uçaksavar savunması açısından çok daha ağır silahlarla donatıldı. Tankların zırhını ve motorlarını daha da güçlendirmeye yönelik çalışmalar yapıldı. Bu silah sistemleri elektrikli haberleşmede meydana gelen değişikliklerden, radarlar ve geliştirilmiş telsiz donanımlarından etkilenmeye başladı. Uçaklardan atılabilen yeni bombalar ve uçaklara yerleştirilen makineli tüfeklerin yanı sıra ilk uçaksavar topları geliştirildi. Uçaksavarların mermi çıkış hızı, isabet oranı ve menzili artırıldı. İkinci Dünya Savaşı öncesi roketlere ilişkin çok sayıda deney yapıldı. Kısa ve orta menzilli, elektronik sistemlerle güdümlenen ilk füzeler ortaya çıktı. İkinci Dünya Savaşı sırasında, Nazi yönetiminin desteğiyle günümüzün Cruise (Kurız) füzelerinin ilk örneği olan öz güdümlü V-1 füzesi ve dünyanın ilk uzun menzilli balistik füzesi olan **V-2** geliştirildi.

Bilimsel ve Teknolojik Gelişmelerin Askerî Alana, Mimariye ve Sağlık Alanına Etkisi

Mimari Alanda Yaşanan Gelişmeler

XX. yüzyılda mimarlar, sanayi devrimiyle önü açılan imkânları kullanarak yeni tasarımlar denedi. Art Deco (Art Deko), bu denemeler sonucunda ortaya çıkmış bir sanat akımıydı ve ilk olarak 1920 ile 1930'lu yılların gökdelenlerinin mimari üsluplarını tanımlamak için kullanıldı. Art Deco mimarisi ilhamını Art Noaveau (Art Novo), Bauhaus (Bahauz), konstrüktivizm, modernizm ve fütürizm gibi birçok değişik kaynağın yanı sıra Aztek ve Eski Mısır mimarisinden aldı. Mimar Walter Gropius'un [Valtır Gropiıs (1883-1969)] Almanya'da 1919'da kurduğu tasarım okulu, kitlesel üretime uygun işlevsel ve estetik nesnelerin tasarlanmasına yöneldi. Nazilerin 1933'te okulu kapatmasından sonra okulun öğretmen kadrosu ve öğrencileri Avrupa ve ABD'de Bauhaus anlayışı ve öğretim yöntemini yaygınlaştırdı. Bauhaus mimarisinde, dikey görünümüyle Hollanda sanat akımı De Stijl'in (Dö Sitil) etkisini taşıyan ve genel felsefesi biçimin işleme uyması gerektiği fikrine dayanan binalar tasarlamak için cam, çelik ve betonarme kullanıldı. 1931'de New York'ta inşa edilen 102 katlı çelik iskelet yapı olan Empire State (Empayr Sıteyt) binası, 1954'e kadar dünyanın en yüksek yapısı olarak ABD'nin yükselen gücünün simgesi oldu.

Bilimsel ve Teknolojik Gelişmelerin Askerî Alana, Mimariye ve Sağlık Alanına Etkisi

Sağlık Alanında Yaşanan Gelişmeler

1921'de verem aşışı bulundu.

1921'de Kanadalı bilim adamları Frederick G. Banting (Firedrik G. Benting) ve Charles H. Best (Çarlz H. Bist), pankreas özütünden insülin elde ettiler. Bu buluş, şeker hastalığı tedavisinde çığır açtı.

1928'de C vitamini keşfedildi. Özellikle uzun gemi yolculuklarında ortaya çıkan iskorbüt hastalığının tedavisinde C vitaminin etkili olduğu anlaşıldı.

1932'de elektron mikroskobu bulundu.

1938'de nöroloji bilim dalı kuruldu.

1939'da DDT (diklorodifenitrikloroeton) adıyla ilk kez böcek ilacı kullanıldı. 1928'de Alexander Fleming (Aleksandır Filemink), **penisilini** buldu. Bakterilerin yol açtığı pek çok hastalığın tedavisinde antibiyotik tedavisi başladı. 1944'te sir (sör) unvanı verilen Fleming, 1945'te Nobel Fizyoloji ve Tıp Ödülü'nü penisilini sanayide üretmeyi başaran iki bilim adamıyla paylaştı.

Propaganda Aracı Olarak Sinema ve Radyo

Sanayi Devrimi ile önemi artan propaganda sektörü, 19. yüzyılın sonuna yaklaşıldığında teknolojinin gelişmesi ile toplumları etkileyen büyük bir güce ulaştı. Propaganda; kitle iletişim araçları, eğitim, halkla ilişkiler, beyin yıkama ve kontrolü, reklamcılık, psikolojik savaş gibi araçlar kullanılarak yapıldı. Radyo ve sinema sektörünün bundaki payı çok büyüktü. İlk olarak 1898'de ABD'de çekilen "İspanyol Bayrağını Yırtarken" adlı filmin Amerikan toplumu üzerinde oluşturduğu etki fark edildi. Birinci Dünya Savaşı'na katılan ülkeler, halklarının ve askerlerinin morallerini yüksek tutmak için propaganda filmleri çektiler. SSCB, rejimini daha geniş kitlelere yaymak için sinema sektöründen istifade etti.Şarlo" karakteriyle şöhret olan Charlie Chaplin [Çarli Çaplin], 1930'lu yıllarda Modern Zamanlar ve Büyük Diktatör adlı filmlerde rol aldı. Charlie Chaplin, Büyük Diktatör adlı sinema filminde Nazizmi ve Adolf Hitler'i sert bir şekilde eleştirmiştir. Almanya'da propagandaya yönelik sinema, 1934'te Nuremberg'deki (Nürmberg) Nazi Kongresi esnasında büyük maddi ve teknik imkânlarla çekilen Leni Riefenstahl'ın (Leni Rifenştal) "İradelerin Zaferi" filmi ile zirveye çıktı.

Propaganda Aracı Olarak Sinema ve Radyo

Radyo

Hitler "Kavgam" kitabında, kullanmasını bilenlerin elinde radyonun korkunç bir silah olacağını belirtiyordu. 1933'te seçimler Nazilerin başarısıyla sonuçlanınca Propaganda Bakanı Goebbels radyolarda büyük bir tasfiye hareketine girişti. Muhalifler işten çıkartıldı, bazıları da toplama kamplarına gönderildi. Radyolarda her programın başında Alman ırkını, devletini ve liderini yücelten sloganlar yayımlanıyordu. Büyük savaş, propagandanın gücünü kanıtladı. Barışta da propaganda bir hükmetme yöntemi olarak benimsendi. İkinci Dünya Savaşı'na doğru propaganda stratejileri, radyonun uluslararası bir araç olmasını sağladı. Başka deyişle bu savaşta radyonun üstlendiği rol, belki günümüzde sıkça dillendirilen küreselleşmenin iletişim alanındaki ilk ciddi imtihanıydı. "Toprak ve barış" sloganını işleyen Lenin'in öncülüğündeki komünizm propagandası, Çarlık Rusyasında milyonlarca asker ve köylüyü etkisi altına almayı başardı. Hitler'in liderliğinde gelişen Nasyonal Sosyalist Parti (Nazi Partisi) ise "En büyük Almanya" parolasını tekrarlayan propagandası ile önce iktidarı ele geçirdi, daha sonra dünyayı İkinci Dünya Savaşı'na sürükledi.

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKI DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SOSYOKÜLTÜREL OLAYLAR VE BİLİMSEL GELİŞMELER

Avrupa'da Sosyal ve Ekonomik Hayat

Dünya Savaşı, milyonlarca insanın ölmesinin yanı sıra ABD ve Avrupa'nın siyasi, sosyal ve ekonomik hayatında önemli değişiklilere yol açtı. ABD'ye göçler azalırken, Avrupa içi göçler arttı. İstihdam ve çalışma şartlarına düzenleme geldi. Avrupa'da demokratik haklar genişletildi. Sanayi, özellikle motorlu araç sanayi gelişti. Yeni üretim teknikleri bulundu. İşçi sınıfının fikirleri siyasiler tarafından dikkate alındı. Fiyatların düşmesi çiftçileri zor durumda bıraktı. Almanya'da yüksek enflasyon ortaya çıktı. İşsizlik arttı. Kentler büyüdü. 1929 yılında ekonomik bunalım ortaya çıktı. Stalin 1928'de ortaya koyduğu ilk beş yıllık plan Rus köylülerinin tepkisine yol açtı. 1932'de ilk beş yıllık plan hedeflerine ulaştı. 1930'lardan sonra Alman ekonomisi yeniden büyümeye başladı. 1933'te Almanya'da Hitler iktidara geçti. 1 Eylül 1939 yılında Polonya'ya saldırarak II. Dünya Savaşı'nı başlattı. İngiltere, savaş öncesi ekonomik düzeye ulaşamadı. Fransa , ülkeyi yeniden imar etmek için uğraştığı için ekonomik kalkınmayı sağlayamadı. İtalya'da Mussolini liderliğinde Faşist Parti iktidara geldi.

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKI DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SOSYOKÜLTÜREL OLAYLAR VE BİLİMSEL GELİŞMELER

İKİ SAVAŞ ARASI DÖNEMDE DÜNYA

I. Dünya Savaşı toplumları siyasi, ekonomik , kültürel vb. yönlerden etkiledi. Savaş sırasında yaşanan ekonomik sıkıntılar savaştan sonra tüketim isteğinin artmasında ve sanayinin gelişmesinde etkili oldu. Petrol ve elektrik günlük hayata girdi. Karayolları ve demiryolları gelişti. Gemicilik yanında havacılık da gelişti. Şehircilik ve mimari gelişti. İletişim araçlarının gelişmesiyle haberleşme kolaylaştı. Fotoğraf, çizgi film, sinema gibi görsel sanatlardaki gelişmeler kitle kültürünün şekillenmesine yardımcı oldu. Bu dönemde fizik alanında önemli gelişmeler oldu. Einstein'in izafiyet teorisi yeni bir çığır açtı. Sağlık sahası başta olmak üzere biyoloji biliminde önemli ilerlemeler sağlandı. Sosyal Bilimler, ihtisas alanlarını belirleyerek bir yenilenme sürecine girdi. 1929'da tarih biliminde Fransız ekolünün ortaya çıkışı ile geleneksel tarih anlayışında önemli değişiklikler yaşandı. I. Dünya Savaşı sonunda Batı Medeniyeti ve bu medeniyetin dayandığı değerlerin sorgulanması, Avrupa edebiyatını etkiledi. Tiyatro da yenilenme sürecine girdi. Zürih'te , bütün toplumu ve burjuvazi sanatını tamamen ve sert bir şekilde reddetmeye dayalı "Sürrealizm" akımı doğdu. İki savaş arasında klasik müziğe dönüş yaşandı. Caz Avrupa'da da yayılmaya başladı.

22.05.2020

YouTube

tariheglencesi

Kanalıma abone olup, destek olabilirsiniz.